

บทที่ 2

เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร ตำรา ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและความคาดหวัง คุณลักษณะของบุคลากรด้านหอพักนักศึกษา การให้คำปรึกษา งานกิจกรรมงานวินัยนักศึกษา และการศึกษาที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและความคาดหวัง

นักจิตวิทยาสังคมได้ให้ความเห็นว่า ตำแหน่งและบทบาทเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้ว บุคคลเพียงแต่เข้าไปดำรงตำแหน่งและแสดงบทบาทตามตำแหน่งนั้น ๆ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทนั้น มีผู้เสนอไว้หลายทัศนะ ดังนี้

สุพัตรา สุภาพ (2526, หน้า 34) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่าเป็นการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพหรือตำแหน่ง การกำหนดบทบาทจะช่วยกำหนด ความรับผิดชอบของงานต่าง ๆ ด้วย

ส่วนไวรัช เจียมบรรจง (2523, หน้า 108) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้หลายแง่ ดังนี้ แง่สังคมวิทยา บทบาทคือ การปฏิบัติตามตำแหน่ง แ่งจิตวิทยา บทบาทคือ การแสดงออกหรือการปะทะสังสรรค์ของแต่ละบุคคล ในแง่จิตวิทยาสังคม บทบาทก็คือ การแสดงออกหรือพฤติกรรมหรือการปะทะสังสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งของบุคคลในกลุ่มสังคม สำหรับ Sarbin (1972, p.546) ได้จำแนกลักษณะสำคัญของบทบาทออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความคาดหวัง (Expectations) เป็นความคาดหวังของบุคคลที่ตำแหน่งนั้น ๆ ว่าควรจะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับตำแหน่งนั้น ๆ อย่างไร
2. การแสดงบทบาท (Enactments) เป็นการแสดงบทบาทของบุคคลให้สอดคล้องกับบทบาทที่กำหนดไว้

ในขณะที่ Berlo (1960) ได้กล่าวถึงบทบาทในลักษณะที่ว่าบทบาทอาจมี 2 ลักษณะคือ บทบาททางพฤติกรรม และบทบาทเฉพาะตำแหน่ง สำหรับบทบาททางพฤติกรรมสามารถวิเคราะห์ได้ 3 กรณี

1. Role prescription เป็นบทบาทที่กำหนดหน่วยงานมาอย่างชัดเจนว่าหน่วยงานนั้นมีงานอะไรบ้างที่ต้องทำ

2. Role description เป็นบทบาทที่บุคคลกระทำจริงๆ ซึ่งอาจจะได้ครบหรือไม่ตามบทบาทที่กำหนดให้

3. Role expectation เป็นบทบาทที่ถูกคาดคะเนโดยผู้อื่นว่าควรมีบทบาทอย่างไร สำหรับสงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522, หน้า 34-35) กล่าวว่าบทบาทเป็นผลรวมของสิทธิ หน้าที่บุคคลยอมแสดงบทบาทตามสิทธิและหน้าที่ตามสถานภาพ การแสดงบทบาทแบ่งได้ 3 ลักษณะคือ

1. บทบาทที่แสดง (Actual role) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจเป็นบทบาทที่สังคมคาดหวัง หรือบทบาทที่ตนเองคาดหวังหรืออาจจะไม่เป็นบทบาทตามที่สังคมและตนเองคาดหวังก็ได้

2. บทบาทตามความคาดหวัง (Expected role) เป็นบทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังว่าเจ้าของบทบาทควรมีบทบาทอย่างไร

3. บทบาทตามลักษณะการรับรู้ (Perceived role) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพรับรู้เองว่าตนเองควรมีบทบาทอย่างไร

นอกจากนี้วิชา วรณศิริ (2529, หน้า 20-21) ได้สรุปแนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงเกี่ยวข้องอยู่ใน 3 ลักษณะ คือ

1. บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติเป็นบทบาทที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้

2. บทบาทที่คาดหวังเป็นบทบาทที่ต้องแสดงความคาดหวัง ในขณะที่เดียวกันเจ้าของสถานภาพนั้นก็สามารถที่จะรับรู้ว่าคุณเองมีบทบาทอย่างไร และสามารถที่คาดหวังตัวเองว่า ควรแสดงพฤติกรรมอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมที่สังคมคาดหวังและตนเองคาดหวัง

3. บทบาทที่เป็นจริง เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจเป็นบทบาทที่สังคมคาดหวังหรือเป็นบทบาทที่ตนเองคาดหวังหรืออาจจะไม่เป็นบทบาทตามที่สังคมคาดหวังและตนเองคาดหวัง

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบการศึกษาถึงบทบาทไว้ในที่นี้คือการแสดงออก การปฏิบัติตามสิทธิ หน้าที่ และตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคล กลุ่มหรือหน่วยงานอื่นในสังคม และผู้ศึกษาจะศึกษาถึงบทบาทในลักษณะของบทบาทที่เป็นจริง (Actual role) กับบทบาทที่ความคาดหวัง (Expected role)

คุณลักษณะของบุคลากรด้านหอพักนักศึกษา

ทองเรียน อมรัชกุล (2525) เห็นว่า บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับหอพักนักศึกษานั้นจะต้องมีพื้นฐานในด้านการศึกษา และสามารถทำการวิจัยประเภทสถาบัน (Educational Research) ได้ด้วย ในฐานะเป็นครู อาจารย์ และผู้สอน บุคคลเหล่านี้ควรเป็นผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ ในภาควิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนการเรียน วิชาการ และคหกรรมศาสตร์ เป็นต้น การปฏิบัติงานต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านี้ในหอพักนักศึกษา เช่น การให้คำปรึกษา ให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิชาการที่สอนในภาควิชาด้วย ทาให้เป็นการเฉพาะต้องปฏิบัติประจำแต่อย่างเดียวไม่และประการสุดท้าย บุคลากรเหล่านี้จะต้องทำหน้าที่เป็นนักการศึกษา โดยทั่วไปที่ให้การอบรมสั่งสอนแก่นักศึกษา เมื่ออยู่ในหอพักด้วย คล้ายกับการสอนนักศึกษาในห้องเรียน

ทักษะของบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านหอพักนักศึกษา มีส่วนสำคัญช่วยให้งานที่ปฏิบัติสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่ง Combs (1970) ได้มีข้อเสนอแนะที่สำคัญดังนี้

1. ต้องมองเห็นว่านักศึกษาเป็นคนคนหนึ่ง (Seeing Student as Human Beings) บุคลากรในงานหอพักนักศึกษาจะต้องปฏิบัติต่อนักศึกษาในฐานะปัจเจกบุคคล ที่มีชีวิตจิตใจ และความต้องการที่แตกต่างกัน

2. ยอมรับในตัวนักศึกษาอย่างที่เป็นอยู่ (Accepting Students as They Are) บุคลากรไม่ควรคาดหวังว่านักศึกษาจะเป็นเหมือนกันทั้งหมด หรืออย่างที่คุณคลากรต้องการให้เป็น มิฉะนั้นอาจเกิดการเลือกปฏิบัติต่อนักศึกษาได้

3. ให้ความช่วยเหลือนักศึกษาแบบมีส่วนร่วม (Becoming Part of the Action) เมื่อนักศึกษามีปัญหาให้ช่วยเหลือ บุคลากรควรแสดงท่าทีให้ความช่วยเหลือแบบมีส่วนร่วมเสมือนหนึ่งเป็นปัญหาของบุคลากรด้วย นักวิชาการ เช่น Combs บอกว่า คำพูดที่ว่า "คุณมีปัญหอะไร จะให้ผมช่วยคุณแก้ปัญหได้อย่างไรบ้าง" กับ "อะไรคือปัญหาในความเห็นของคุณ เรามาช่วยกันลองแก้ไขดู" ให้ความหมาย และให้ผลต่อความรู้สึกของนักศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือต่างกัน

4. เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ (Being Authentic) บุคลากรควรเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์จริงใจ มีคุณภาพ มีเหตุมีผลในการปฏิบัติงาน คุณสมบัติเหล่านี้จะทำให้ให้นักศึกษาลงมือได้ การที่นักศึกษาจะอยู่ในหอพักนักศึกษาได้อย่างอบอุ่น ปลอดภัย หรือรู้สึกโดดเดี่ยวขึ้นอยู่กับคุณลักษณะข้อนี้ เป็นสำคัญ หากบุคลากรปฏิบัติต่อนักศึกษาอย่างผิวเผินไม่จริงใจ นักศึกษาย่อมล้มเหลวได้ และจะเป็นผลต่อความน่าเชื่อถือที่นักศึกษาพึงมีต่อบุคลากร

บุคลากรที่จะปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับหอพักนักศึกษานั้น จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ในด้านการให้คำปรึกษา และควรทำหน้าที่ให้การอบรมสั่งสอนแก่นักศึกษาที่พักอยู่ในหอพักด้วย นอกจากนี้ บุคลากรควรมีความเข้าใจในตัวนักศึกษาอย่างชาญฉลาด สามารถประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรได้เป็นอย่างดี มีความสนใจ และใส่ใจบุคคลอื่นอย่างจริงใจและจริงจัง

การบริการให้คำปรึกษา

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2534) กล่าวว่า Advising หรือการให้คำแนะนำเป็นสิ่งที่คุ้นเคย และทำอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน เช่น บิคารมารดาให้คำแนะนำบุตร ครูแนะนำศิษย์ ฯลฯ สิ่งที่น่าแนะนำกันมักจะเป็นข้อมูลตายตัวที่ถูกกำหนดขึ้น หรือเป็นกฎ ระเบียบของการประพฤติปฏิบัติ การให้คำแนะนำก็คือ การให้ข้อมูลนั้น ๆ แก่ผู้ขาดข้อมูล และคำแนะนำมักจะ เหมือน ๆ กัน ไม่ว่าใครก็ตามเป็นผู้ให้

แต่สำหรับคำว่า การให้คำปรึกษา (Counseling) หมายถึง การที่ผู้ให้บริการพยายามแสวงหาวิธีการในอันที่จะช่วยเหลือบุคคลให้เกิดความกระจ่างในตนเอง และสามารถให้ความเข้าใจตนเองนั้นมาตัดเส้นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดสำหรับชีวิตของเขา เพื่อการปรับตัวที่ดีในอนาคต

ประวัติความเป็นมาของบริการให้คำปรึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2525) กล่าวว่า การจัดบริการให้คำปรึกษาในระดับอุดมศึกษา ได้วิวัฒนาการมาจากแหล่งเดียวกับบริการแนะแนว (Guidance) ในโรงเรียน แต่ก็ไม่แน่ชัดว่า สถาบันอุดมศึกษาแห่งใดจัดให้มีบริการนี้เป็นแห่งแรก สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2525) กล่าวต่อไปว่า การจัดบริการให้คำปรึกษาที่เป็นทางการนั้น Parson ได้จัดตั้งขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ ในเมือง Boston โดยนำวิธีการทดสอบ เช่น การทดสอบความถนัด การทดสอบความสนใจมาใช้ด้วยการให้คำปรึกษาของ Parson เน้นหนักไปในการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ (Vocational Counseling) ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 บริการให้คำปรึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศได้พัฒนาขึ้น วิชาจิตวิทยา และวิธีการทดสอบทางจิตวิทยา ได้รับการพัฒนาอย่างมากมาย ได้มีการนำเอาวิชาเหล่านี้มาใช้ในหลายด้านด้วยกัน และมีการนำเอาผู้ที่ได้รับการศึกษาวิชาเหล่านี้ ซึ่งมีความชำนาญในการให้คำปรึกษามาทำการให้คำปรึกษา (Counseling) ในสถาบันการศึกษา ซึ่งมีทั้งการให้คำปรึกษาด้านการศึกษา (Education Counseling) การให้คำปรึกษาด้านส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Counseling) ด้วย อาจกล่าวได้ว่า บริการให้คำปรึกษาเกิดจากความเจริญทางด้านวิชาการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา (Counseling Psychology)

ส่วน ทองเรียน อมรัชกุล (2525) กล่าวว่า Parson ผู้เป็นบิดาของการแนะแนว ควรได้ชื่อว่าเป็นบุคคลแรกที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษา โดยถือหลักว่า การแนะแนวคือรูปแบบหนึ่งของกิจการนักศึกษา ซึ่งต่อมาได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเข้ามาประยุกต์ใช้ในกิจการนักศึกษา จึงถือว่าการให้คำปรึกษาเจริญควบคู่มากับงานกิจการนักศึกษา โดยในปี ค.ศ.1890 Briggs แห่ง Harvard ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา (Student Counselor) เป็นคนแรก

วัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา

วัลลภา เทพหัสติน ณ อยุธยา (2530) กล่าวว่า บริการให้คำปรึกษา หรืองานแนะแนว มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และมองเห็นภาพตัวเองได้ชัดเจนตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

2. เพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษา รู้วิธีการที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้โดยถูกวิธีของนิสิตนักศึกษา
3. เพื่อช่วยลดความเครียด ความกังวล และความท้อแท้
4. เพื่อให้ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องในสาระที่นิสิตนักศึกษาขาดความรู้ และประสบการณ์
5. เพื่อช่วยพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความสมบูรณ์ด้านการปรับตัว ปรับอารมณ์ ทัศนคติและบุคลิกภาพ
6. เพื่อเป็นหน่วยงานที่จะน่านิสิตนักศึกษา ไปสู่ผู้ที่สามารถช่วยแก้ปัญหานิสิตนักศึกษาได้ถูกต้อง
7. เพื่อเป็นแหล่งในการทดสอบความสามารถ ลักษณะนิสัย ความถนัด และบุคลิกภาพของนิสิตนักศึกษา

ส่วน นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2532) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของบริการให้คำปรึกษามี

2 ประการ คือ

1. เป็นการช่วยเหลือบุคคลให้มีการเข้าใจตัวเอง เพื่อเขาจะได้มีการตัดสินใจเลือกอย่างดีที่สุดกับชีวิตของเขา ซึ่งการตัดสินใจนี้อาจจะหมายความว่าตั้งแต่การเลือกวิชาเรียน วิชาชีพ ตลอดจนไปจนกระทั่งถึงการตัดสินใจในเรื่องชีวิตส่วนตัวของเขา

2. ช่วยส่งเสริมทางด้านสุขภาพจิตของบุคคล ให้เขามีการปรับตัวที่ดี มีชีวิตอย่างผาสุกพอสมควร

ขอบข่ายของการให้บริการคำปรึกษา

บริการให้คำปรึกษาในมหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษา ในปัจจุบันมีหลายด้าน เช่น

1. บริการให้คำปรึกษาด้านการศึกษา นักศึกษาบางคนต้องการความช่วยเหลือในเรื่องเกี่ยวกับทักษะในการเรียน โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เพิ่งเข้ามาศึกษาในหลักสูตรอุดมศึกษา ซึ่งวิธีการเรียนการสอนจะแตกต่างกับการเรียนการสอนในชั้นมัธยมศึกษา พวกเขาต้องการความช่วยเหลือในวิธีการปรับตัว ปรับวิธีเรียน

2. บริการให้คำปรึกษาด้านส่วนตัวและสังคม สภาพแวดล้อมทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและก่อให้เกิดปัญหาแก่นักศึกษาหลายด้าน เขาจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ โดยเฉพาะปัญหาด้านสุขภาพจิต

3. บริการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ให้บริการข่าวสารด้านอาชีพต่างๆ จัดเตรียมห้องสมุดอาชีพ มีบริการแบบทดสอบ เพื่อให้นักศึกษาได้ทดลองทดสอบเกี่ยวกับการเลือกประกอบอาชีพ ตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ

4. บริการแนะแนวการศึกษาต่อ เป็นการให้บริการแหล่งการศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ อาจจัดโดยมีข่าวสารสถานที่เรียน หรือเชิญผู้เกี่ยวข้อง เชิญเจ้าของสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ก.พ.มาให้คำแนะนำช่วยเหลือ หรือมาบรรยายให้รายละเอียด และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถาม

ปรัชญาการบริการให้คำปรึกษา

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2532) กล่าวว่า ได้มีผู้เขียนเกี่ยวกับปรัชญาของการบริการให้คำปรึกษาไว้มากมาย พอจะสรุปได้ดังนี้

1. มนุษย์มีความสามารถในการเปลี่ยนแปลง

การให้บริการปรึกษาเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของบุคคลให้เขาเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมที่เขาอยู่ ตลอดจนประสบการณ์ที่เขากำลังเผชิญอยู่ รวมทั้งลักษณะของอัตตา (Self) ที่เขาอยากจะเป็น หรือเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2. การให้บริการปรึกษาตั้งอยู่บนพื้นฐานการยอมรับในศักดิ์ศรีและควมมีคุณค่าของมนุษย์ ตลอดจนสิทธิของเขาในการที่จะเลือกทางเดินชีวิตของเขาเอง

การให้บริการปรึกษาในแง่นี้จะแสดงถึงความศรัทธาที่บุคคลจะต้องมีต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคน ความเท่าเทียมกันในสิทธิของมนุษย์ที่มีความสามารถที่จะเลือกตัดสินใจให้ตนเอง ตลอดจนเคารพในอิสรภาพของการตัดสินใจในทางเลือกนั้น ๆ ของเขา

3. การให้บริการปรึกษาเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันเป็นขั้นตอน และเป็นลักษณะของกระบวนการศึกษาชนิดหนึ่ง

การช่วยเหลือในลักษณะนี้จะหมายความถึง การช่วยเหลือบุคคลอย่างต่อเนื่องไปในขั้นตอนต่าง ๆ ของชีวิต บ่อยครั้งต้องมีการติดตามผลของการช่วยเหลือด้วย

4. การให้บริการปรึกษาต้องยอมรับและเคารพในสิทธิที่แต่ละบุคคลต้องการหรือปฏิเสธความช่วยเหลือที่จะให้แก่เขา

การให้บริการปรึกษาจึงมิใช่เป็นเรื่องของการบังคับ หรือขอร้องให้บุคคลมารับบริการ เขาควรจะมาโดยความสมัครใจของเขาเอง

5. การให้บริการปรึกษาจะเน้นในจุดของการเข้าใจตนเองมากกว่าการแก้ปัญหา

เมื่อบุคคลได้เข้าใจในตนเองเพียงพอแล้ว เขาย่อมรู้ว่า เขาควรจะทำตัดสินใจอย่างไร กับชีวิตและปัญหาของเขา โดยที่อาจไม่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นเลย

6. การให้บริการปรึกษาจะต้องเข้าใจภูมิหลัง และ โลกของการรับรู้ของบุคคลที่มารับบริการให้ลึกซึ้ง

การเข้าใจโลกของเขาอาจไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงก็ได้ เราไม่จำเป็นต้องช่วยให้เขามารับรู้โลกของความเป็นจริงมากเท่ากับการพยายามเข้าใจเหตุผลในการรับรู้ของเขา

องค์ประกอบของระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

1. บุคลากร

1.1 คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดี

สถาบันทุกแห่งควรกำหนดคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดี เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาทราบและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง ซึ่งคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีควรมีดังต่อไปนี้

- 1.1.1 มีมนุษยสัมพันธ์ดี
- 1.1.2 มีความรับผิดชอบดี
- 1.1.3 ใจกว้างและรับฟังความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา
- 1.1.4 มีความรู้กว้างขวางและทันเหตุการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
- 1.1.5 มีความจริงใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- 1.1.6 มีเหตุผลและมีความสามารถในการแก้ปัญหา
- 1.1.7 มีความเมตตากรุณา
- 1.1.8 ไวต่อการรับรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็ว
- 1.1.9 มีหลักจิตวิทยาในการให้การปรึกษาและมีจรรยาอาจารย์ที่ปรึกษา
- 1.1.10 มีความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีได้

1.1.11 รับผิดชอบต่อหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างดี

1.1.12 มีประสบการณ์ในหน้าที่งานอาจารย์ที่ปรึกษา

1.2 จรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษา

เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาต้องทำหน้าที่ให้การปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลืออบรมดูแลนิสิตนักศึกษา จึงมีความจำเป็นที่อาจารย์ที่ปรึกษาต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณ จรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษามีดังต่อไปนี้

1.2.1 อาจารย์ที่ปรึกษาต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพของนิสิตนักศึกษา โดยจะไม่กระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่นิสิตนักศึกษาอย่างไม่เป็นธรรม

1.2.2 อาจารย์ที่ปรึกษาต้องรักษาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาในความดูแลให้เป็นความลับ

1.2.3 อาจารย์ที่ปรึกษาต้องพยายามช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาจนสุดความสามารถ (ภายในขอบเขตความสามารถของตน) หากมีปัญหาใดที่เกินความสามารถที่จะช่วยเหลือได้ก็ควรแนะนำนิสิตนักศึกษาผู้นั้นไปรับบริการจากบุคลากรอื่น เช่น นักแนะแนว แพทย์ จิตแพทย์ และนักกฎหมาย เป็นต้น

1.2.4 อาจารย์ที่ปรึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติที่เหมาะสมตามจรรยาแห่งวิชาชีพในสาขาที่ตนสอน และมีศีลธรรมจรรยาที่ดีงาม เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษา

2. ระบบงานอาจารย์ที่ปรึกษา

2.1 หน้าที่ของผู้บริหาร

เพื่อให้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษามีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนระบบอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างเต็มที่

2.2 หน้าที่ของคณะกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.1 รวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำให้การปรึกษาให้อาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.2 รวบรวมและจัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการให้การปรึกษาให้อาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.3 ประสานงานให้ความร่วมมือและช่วยแก้ปัญหาให้อาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.4 ประเมินผลการดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.5 ปรับปรุงแก้ไขระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2.6 เป็นที่ปรึกษาผู้บริหารของคณะที่เกี่ยวกับปัญหาของนิสิตนักศึกษา การบริการ และการจัดกิจกรรมให้นิสิตนักศึกษา เช่น การจัดหาทุนการศึกษา การปฐมนิเทศ และการปัจฉิมนิเทศ ของนิสิตนักศึกษา

2.3 หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการ

2.3.1 ให้การปรึกษาแนะนำนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเลือกวิชาเรียน

2.3.2 ให้คำแนะนำนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการลงทะเบียนวิชาเรียน

2.3.3 ควบคุมการลงทะเบียนเรียนของนิสิตนักศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ

2.3.4 ให้คำปรึกษาแก่นิสิตนักศึกษาเพื่อเลือกวิชาเอก-โท และการวางแผนการศึกษา ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

บริการให้คำปรึกษา เป็นบริการที่จะช่วยเหลือบุคคลให้เกิดความกระจ่างในตนเอง สามารถตัดสินใจเลือกที่เหมาะสมสำหรับตนเอง การให้คำปรึกษาในระดับอุดมศึกษาจะมีหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านส่วนตัวและสังคม ด้านอาชีพ และการแนะแนวในการศึกษาต่อ ปรัชญาของการบริการให้คำปรึกษามีมากมาย ที่สำคัญคือ ไม่ใช่เป็นเรื่องของการบังคับ หรือขอร้องให้บุคคลมารับบริการ เขาควรจะมาโดยความสมัครใจของเขาเอง ต้องเน้นในเรื่องของการที่ทำให้เขาเข้าใจตนเองมากกว่าการแก้ปัญหา บุคลากรที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติที่เหมาะสม ยึดมั่นในจรรยาบรรณ มีศีลธรรมจรรยาที่ดีงาม เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษา

งานกิจกรรมนักศึกษา

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักศึกษา

ทบวงมหาวิทยาลัย (2534) ได้กำหนดวัตถุประสงค์โดยทั่วไปของการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาตัวนิสิตนักศึกษา

2. เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งในด้านบำเพ็ญประโยชน์ ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม และกีฬา

3. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และรักษาไว้ซึ่งค่านิยมในตัวนิสิตนักศึกษาทางด้าน ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และเอกลักษณ์อันดีงามของชาติ

4. เพื่อให้นิสิตศึกษานำความรู้ทางวิชาการ และบริการไปสร้างสรรค์และพัฒนาสังคม ให้เกิดความสำเร็จก้าวหน้า และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตนักศึกษา ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5. เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์ตรงในสภาพที่เป็นจริงของสังคม อันจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม มีจิตสำนึกที่ถูกต้องดีงาม และตระหนักถึงความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม

6. เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความร่วมมือ สามัคคี รับผิดชอบและเสียสละเพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี รู้จักการวางแผน กำหนดวิธีการและขั้นตอนการทำงานร่วมกันเป็นหมู่

7. เพื่อส่งเสริมพลานามัย และพัฒนาบุคลิกภาพ

8. เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียง และเกียรติคุณของมหาวิทยาลัย

ประเภทของกิจกรรมนักศึกษา

ทบวงมหาวิทยาลัย (2538) ให้การสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาใน 5 ประเภท คือ

1. โครงการด้านบำเพ็ญประโยชน์ หรืออาสาพัฒนาชนบท
2. โครงการด้านศิลปวัฒนธรรม
3. โครงการด้านจริยธรรม
4. โครงการด้านกีฬา
5. โครงการด้านสัมมนากิจกรรมนิสิตนักศึกษา

เกษม วัฒนชัย (2539) มีความเห็นว่า ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง เป็นยุคข้อมูลข่าวสารและมีการพัฒนามหาวิทยาลัยไปสู่ความเป็นสากลมากขึ้น กิจกรรมนักศึกษาควรมี 7 ประเภท คือ

1. องค์กรนักศึกษา เพื่อฝึกให้นักศึกษา เป็นผู้ที่มีหลักการ และจิตวิญญาณที่เป็นประชาธิปไตย ฝึกการปกครองตนเอง การทำงานร่วมกัน การบริหารจัดการ การจัดสรรงบประมาณและติดตามผล ฝึกความเป็นผู้รักษาวินัย
2. กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อฝึกและพัฒนาให้นักศึกษาให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รู้จักเสียสละและ "ให้" ผู้อื่น
3. กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ให้นักศึกษาได้รักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ รักและซาบซึ้งในศิลปะต่าง ๆ รวมทั้งประเพณีและวิถีชีวิตของคนไทย
4. กิจกรรมด้านกีฬา เพื่อพัฒนาสุขภาพให้สมบูรณ์ ฝึกความเป็นสุภาพชน รู้แพ้รู้ชนะ รู้ถ้อย
5. กิจกรรมด้านจริยธรรม เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพเป็นพลเมืองดี (Good Citizenship) รวมทั้งมีจรรยาบรรณวิชาชีพ (Professional Ethics)
6. กิจกรรมด้านวิชาการ เพื่อเสริมการเรียนรู้ในด้านวิชาการ วิชาชีพ
7. กิจกรรมวิเทศสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาให้เยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองของโลก เช่น อาจให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนนักศึกษาในภูมิภาคเดียวกัน จัดประชุมสัมมนานักศึกษาร่วมกับนักศึกษาต่างชาติ ให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ เพื่อเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

การบริหารงานกิจกรรมนักศึกษา

เนื่องจากงานกิจกรรมนักศึกษา เป็นงานหลักงานหนึ่งของงานกิจการนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษาควรมีปรัชญา หรือแนวคิดที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัย/สถาบัน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติได้ดำเนินการกิจด้านนี้ได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย

สำเนาว่า ขจรศิลป์ (2525) มีความเห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาที่มีนักศึกษาเกินกว่าหนึ่งหมื่นคนขึ้นไป ควรมีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ชำนาญงานกิจกรรมนักศึกษาตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป จึงจะทำให้งานกิจกรรมนักศึกษาได้ผล การบริหารงานกิจกรรมนักศึกษาที่มีความจำเป็นต้องใช้ทั้งความรู้ ความสามารถ และความอดทนควบคู่กันไป ผู้บริหารหรือหัวหน้างานกิจกรรมนักศึกษา จึงต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ในหลักการบริหารงาน มีความเข้าใจในงานกิจกรรมนักศึกษา มีความรู้และ

ความชำนาญในการพัฒนานักศึกษาผู้ที่ทำงานฝ่ายกิจกรรมนักศึกษาทุกคนจะต้องคอยสังเกตดู และฟังว่ามีความเคลื่อนไหวอย่างไรในบริเวณมหาวิทยาลัยจะต้องหาทางป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้บรรยากาศแห่งการเรียนรู้การสอนภายในมหาวิทยาลัยเสียไป และจะต้องร่วมกับนักศึกษาในการวางแผนดำเนินงานกิจกรรม และประเมินผลของกิจกรรมนักศึกษาว่าเป็นไปตามเป้าหมายเพียงใด

ทองเรียน อมรัชกุล (2525) มีความเห็นว่า การยอมรับเอารูปแบบการพัฒนานักศึกษา (Student Development Model) เป็นหลักในการจัดกิจกรรมนักศึกษาและองค์การนักศึกษานั้น จะต้องถือว่าเป็นห้องทดลองทางการเรียน (Learning Laboratory) ที่จำเป็นอย่างยิ่งในหลักสูตรการเรียนการสอนนั้นคือ จะต้องปรับให้กิจกรรมและองค์การนักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของ การเรียนการสอนในหลักสูตร

อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักศึกษา

การที่จะให้กิจกรรมนักศึกษามีส่วนเสริมการพัฒนาทางด้านวิชาการ และสติปัญญาให้ได้ดีนั้น ควรจะให้อาจารย์ในคณะได้มีโอกาสเป็นที่ปรึกษาขององค์การ และกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา (วัลลภา เทพหัสติน ณ อยุธยา, 2530)

พรชูลี อาชาวอรุณ (2525) กล่าวว่า ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของการดำเนินกิจกรรม นักศึกษาคือ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่จะคอยให้คำปรึกษา แนะนำและประสานงาน นักศึกษาจะเป็นผู้กำหนดงาน หรือกิจกรรมที่จะทำ และขอความเห็นชอบหรือข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาจะเป็นผู้สนับสนุนให้นักศึกษารู้จักคิด ตัดสินใจในการทำงาน

โดยทั่วไปแล้ว วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา ก็เพื่อพัฒนาตัวนักศึกษา ให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุน จะเป็นกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมด้านจริยธรรม ด้านกีฬา เป็นต้น ผู้ที่จะปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานกิจกรรมนั้น จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความอดทนสูง ต้องร่วมกับ นักศึกษาในการวางแผนและประเมินผลการดำเนินงานของกิจกรรม และที่สำคัญที่สุดก็คือ ควรมี อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้คอยให้คำปรึกษาแนะนำและประสานงาน

งานวินัยนักศึกษา

ความหมายและความสำคัญ

คำว่า "วินัย" นั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายว่าเป็น การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับข้อปฏิบัติ

ในสังคมใดก็ตามย่อมจะมีกฎระเบียบหรือข้อบังคับกำหนดให้สมาชิกในสังคมยึดถือปฏิบัติ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขของสังคม

ระเบียบวินัยเป็นสิ่งดีที่มีส่วนช่วยค้ำจุน และเป็นปัจจัยของความเจริญก้าวหน้ามั่นคงของ บุคคล ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ เช่น ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งผู้นำของประเทศพยายาม สร้างค่านิยมของสังคมภายในประเทศให้เป็นระเบียบ มีวินัย ประเทศสิงคโปร์จึงเจริญรุดหน้าไป อย่างรวดเร็ว (เกษม วัฒนชัย, 2539) ดังที่ นิติภูมิ นวรรตน์ (2540, หน้า 2, 26-29,) กล่าวว่า ประเทศสิงคโปร์ได้ผู้นำที่เก่งมาก เช่น นายลี กวนยู ที่สามารถนำคนหลายเชื้อ ชาติในประเทศ เช่น จีน แขก มาลายู ซึ่งมีศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมประเพณีต่างกันอย่าง มากหลอมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้วยการสร้างคนให้มี "วินัย" สิงคโปร์ให้ความสำคัญกับ "วินัย" มาก โดยการให้การศึกษา รัฐบาลให้เงินอุดหนุนธุรกิจการศึกษาทุกประเภท แม้แต่บริษัทถ้ารวมกันได้ 5 แห่งขึ้นไป ต้องการอบรมพนักงานของตนให้มีคุณภาพ มีทักษะ และ "วินัย" ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ระดับกลางหรือคนงาน รัฐบาลยินดีให้เงินสนับสนุนถึง 70% ของค่าใช้จ่ายในการอบรมทั้งหมด การให้ความสำคัญกับ "วินัย" และให้การศึกษาเป็นรากฐานของ "วินัย" นี้เอง ทำให้การสร้าง ชาติของประเทศหลายประเทศ แม้จะมีประวัติความเป็นมาตั้งเกือบพันปี ผู้ประเทศสิงคโปร์ไม่ได้

การที่สมาชิกในสังคมจะมีจิตสำนึกเป็นผู้มีวินัย มีความรักที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบ แบบแผนที่กำหนดไว้อย่างดีแล้วนั้น ย่อมต้องได้รับการปลูกฝัง การกล่อมเกลากลับมาที่เกี้ยวข้อง โดยเฉพาะการศึกษาเป็นการกล่อมเกลากลับมาและพัฒนาความมีวินัยให้นักศึกษา เพื่อเมื่อเติบโตขึ้นมา จะเป็นผู้นำสังคม และช่วยพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้นไป ดังพระบรมราโชวาทของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ศุกร์ที่ 24 มกราคม 2540 ตอนหนึ่งว่า "ข้าพเจ้า ใคร่จะปรารภกับท่านทั้งหลายว่า การพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้นไปนั้น ย่อมต้องพัฒนาบุคคลก่อน

เพราะถ้าบุคคลอันเป็นองค์ประกอบของส่วนรวมไม่ได้รับการพัฒนาแล้วส่วนรวมจะเจริญและมั่นคงได้ยากยิ่ง การที่บุคคลจะพัฒนาได้ก็ด้วยปัจจัยประการเดียวคือการศึกษา การศึกษานั้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาด้านวิชาการส่วนหนึ่งกับการอบรมมโนสำนึกให้เป็นผู้มีจิตใจใฝ่ดี ใฝ่เจริญ มีสติ ละอายชั่วกลัวบาปส่วนหนึ่ง การพัฒนาบุคคลจะต้องพัฒนาให้ครบถ้วนทั้งสองส่วน เพื่อให้บุคคลได้มีความรู้ไว้ใช้ประกอบการ และมีความดีไว้เกื้อหนุนการประพฤติปฏิบัติทุกอย่างให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร และอำนวยผลเป็นประโยชน์ที่พึงประสงค์" (อ้างใน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540)

นอกจากนี้ จากการประมวลเนื้อหาพระบรมราชาวาที อุดม หนูทอง (2540) ได้เรียบเรียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนะว่า การมี "วินัย" เป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติ เพื่อความสำเร็จในการทำงานของบัณฑิตไว้ดังนี้

การมีวินัยในการทำงาน การทำงานให้สำเร็จราบรื่น ผู้ปฏิบัติงานต้องมีวินัยในตนเอง สำหรับการปฏิบัติงาน ซึ่งเรื่องนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวต่อเนื่องกันถึง 6 วัน ในพิธีพระราชทานปริญญาแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยทรงกล่าวว่า "นักปฏิบัติงานทุกคนจะต้องมีวินัยสำหรับใช้กับตนเอง คือ ต้องไม่ประมาทปัญญา ต้องรักษาความจริงใจ ต้องสลัดทิ้งความคิดจิตใจที่ตำหนิอ้อนแอ และต้องทราบ ตระหนักในความสำรวมไม่ฟุ้งเฟ้อ" โดยทรงอธิบายรายละเอียดดังนี้

ไม่ประมาทปัญญา ได้แก่ บัญญาตน คือ การประมาทไม่ใช้ปัญญาเป็นหลักในการทำงาน เพราะละเลย หรือดูหมิ่นตัวเองว่าโง่เขลา เป็นเหตุให้ออกคิ ความลุ่มหลง ความเพ้อฝันเข้ามาแทนที่ บัณฑิตจึงต้องใช้ปัญญา ใคร่ครวญตามเหตุผลและหลักวิชาอยู่เสมอ จะทำให้ฉลาด สามารถ และได้รับความสำเร็จเพิ่มขึ้น อีกประการหนึ่งคือ ต้องไม่ประมาทปัญญาคนอื่น โดยการไม่ยอมทำตามความคิดความรู้ของคนอื่นต่างๆ ที่เขาคิดมาดีแล้ว ใช้มาดีแล้ว ทำใ้งานชะงัก ต้องเริ่มต้นใหม่อยู่ร่ำไป

รักษาความจริงใจ ได้แก่ จริงใจต่อผู้ร่วมงาน คือ ชื่อตรง เมตตา หวังดี พร้อมร่วมมือช่วยเหลือส่งเสริม และจริงใจต่องาน คือ ตั้งสัตย์อธิษฐานที่จะทำงานให้เต็มความรู้ความสามารถ ความจริงใจจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ป้องกันกำจัดปัญหาขัดแย้งและย่อหย่อนล่าช้าได้

สลัดทิ้งจิตใจอันต่ำทราม จิตใจอันต่ำทรามคือ จิตใจที่อ่อนแอ ไม่กล้าและไม่อดทนที่จะประกอบความเพียรพยายาม เพื่อความดีและความสำเร็จในทางที่ถูกต้องเป็นธรรม เห็นแก่ความสะดวก เอาแต่ง่าย จิตใจเช่นนี้ทำให้บุคคลเป็นคนมักง่าย เกลือกกล้วยเลวทรามและทุจริต จึงต้องละทิ้งเสีย

มีความสงบสำรวม คือ เรียบร้อยเป็นปกติทั้งในจิตใจและการกระทำ อันประกอบด้วย ความไม่ตื่นเต้นหัวนไหว ความหนักแน่นเป็นกลาง ความมีสติและความรู้ตัว การรู้จักสงบสำรวม จะช่วยให้มีความยั้งคิดก่อนลงมือทำ ทำให้ปฏิบัติงานได้ถูกต้องเที่ยงตรง เหมาะสม

จากการอบรมตนให้มีวินัยดังกล่าวมามีผล 2 ประการ คือ เมื่อทำงานใดก็ได้เห็นประโยชน์ที่แท้จริงของงาน ไม่สับสนสงสัย และสำคัญผิดในประโยชน์ ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเมื่อลงมือปฏิบัติงานก็ปฏิบัติได้ถูกต้อง ตรงจุดมุ่งหมาย ไม่ล่าช้า เสียประโยชน์

โดยเหตุที่ระเบียบวินัย มีความสำคัญต่อการพัฒนา "คน" ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ การศึกษาทุกระดับรวมทั้งระดับอุดมศึกษา จึงให้ความสำคัญองงานระเบียบวินัย และจัดให้มีงานวินัย เพื่อสร้างระบบของระเบียบวินัยของสถาบัน เพื่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันขึ้น

แนวคิดของวินัยนักศึกษา

ในเรื่องที่เกี่ยวกับวินัยนักศึกษานั้น มีความเชื่ออยู่สองประการด้วยกันคือ

1. เชื่อว่าวินัยนักศึกษาเป็นเรื่องที่ควบคุมได้จากภายนอกร่างกายของนักศึกษา โดยวิธีการควบคุม การลงโทษ การเข้มงวดกดขี่กับผู้ฝ่าฝืน ไม่ทำตามกฎ ระเบียบ พวกที่เห็นด้วยกับความเชื่อนี้จะใช้วิธีการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบอย่างเฉียบขาด รุนแรงโดยมุ่งที่จะเอาการลงโทษนี้เป็นการข่มขู่ผู้อื่น เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างหรือกระทำการฝ่าฝืนกฎระเบียบ (สำเนา ขจรศิลป์, 2525, หน้า 32) เช่นในวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาสมัยอาณานิคมระยะแรก ๆ ที่ศาสนามีอิทธิพลเหนือนักศึกษามาก คณาจารย์จะมีความเข้มงวดเรื่องระเบียบวินัย และศีลธรรมมาก มีข้อกำหนด กฎ ระเบียบต่าง ๆ ให้นักศึกษาปฏิบัติมากมาย การเข้าห้องเรียนต้องเป็นไปอย่างมีระเบียบ มีการกำหนดให้เข้าไปจัดการตรงต่อเวลา การแต่งกาย ท่องจำประจำวัน มีการสวดมนต์วันละ 2 ครั้ง คือ ตอนเช้าก่อนเรียนเวลา 06.30 น. และ 17.00 น. ซึ่งเป็นเวลาเลิกเรียน

แล้ว นักศึกษาทุกคนต้องกลับเข้าไปในโบสถ์ เพื่อฟังอาจารย์ท่านใดท่านหนึ่งสวดมนต์ล้างบาปที่ได้กระทำมาตลอดวัน การปกครองดูแลนักศึกษาในช่วงนี้เป็นการปกครองแบบ "บิดา มารดา" (In Loco Parentis) ที่มีระเบียบขมข้ม มีการปกครองควบคุมความประพฤติของนักศึกษาอย่างเข้มงวด ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ทัศนคติของอธิการบดีสมัยนั้นคิดว่านักศึกษาจะต้องถูกกัน จากสิ่งชั่วร้ายของศีลธรรมที่เลวร้ายที่อยู่ล้อมรอบตัวนักศึกษา การควบคุมนักศึกษาที่มีแรงกระตุ้น และขาดความคิด ย่อมจำเป็นต้องแตกต่างจากการปกครองผู้ใหญ่ แม้การลงโทษนักศึกษาทางร่างกายจะหมดสมัยไปตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 18 แต่คณาจารย์ยังคงเสนอการปรับโทษแบบต่าง ๆ ซึ่งค่อนข้างรุนแรง เช่น ไล่นักศึกษาออกนอกห้องเรียน ให้พักการเรียน หรือไล่ออกจากสถาบัน ผลที่เกิดขึ้นจากการที่มีความเชื่อตามแนวคิดนี้ ทำให้นักศึกษาก่อการรบกวนอยู่เสมอ อาจารย์ต้องทำงานหนัก นอกจากจะสอนหนังสือแล้ว ยังต้องทำหน้าที่ "นักสืบ นายอำเภอ และอัยการ" อีกด้วย และยิ่งไปกว่านั้น นักศึกษาและอาจารย์ขาดความสัมพันธ์อันดีต่อกันอย่างสิ้นเชิง (จันทรเพ็ญ เชื้อพานิช และสุมิตรา อังวัฒนกุล, 2526, หน้า 52-53)

2. เชื่อว่าวินัยนักศึกษาเป็นเรื่องเกิดขึ้นในตัวนักศึกษาเอง พวกนี้มีความเชื่อว่านักศึกษาเป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างการศึกษเล่าเรียน จึงควรจะได้ช่วยให้นักศึกษามีความรู้สึกรับผิดชอบชีวิตและเป็นคนมีวินัย การดำเนินการทางวินัย ซึ่งเป็นกระบวนการทางการศึกษา (สำเนา ขจรศิลป์, 2525, หน้า 32) นอกจากนี้ กระบวนการทางวินัยนักศึกษายังต้องยึดหลักการที่จะต้องเตรียมนักศึกษาให้เข้าใจถึงกระบวนการยุติธรรมในสังคมเพื่อเป็นการเตรียมนักศึกษาให้ออกไปดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างราบรื่น และเป็นสุขอีกด้วย

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับวินัยนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต้องการให้เป็นกระบวนการพัฒนานักศึกษาอย่างหนึ่ง ซึ่งให้ชื่อว่า "งานวินัยพัฒนานักศึกษา" ด้านหนึ่ง เป็นการดำเนินงานทางวินัย เมื่อนักศึกษากระทำผิดกฎระเบียบข้อบังคับ บนพื้นฐานของความคิดที่นักศึกษาเป็นทรัพยากรที่มีค่าอีกด้านหนึ่ง จึงเป็นการให้การพัฒนา ป้องกัน และเสริมสร้างการเตรียมตัวให้รู้จักระมัดระวังควบคุมตนเองได้ด้วย โดยการจัดโปรแกรมพัฒนานักศึกษาในด้านจริยธรรม คุณธรรม โดยความร่วมมือกับงานต่าง ๆ ในกองกิจการนักศึกษา ส่วนสาเหตุที่ทำให้นักศึกษากระทำผิดวินัยนั้น นักวิชาการบอกว่ามีอยู่ 2 ประการ คือ

1. เกิดจากภายในตัวนักศึกษาเอง เช่น การผิดปกติทางสภาพจิต หรือการผิดปกติของสมอง
2. เกิดจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีของนักศึกษา เช่น สภาพครอบครัว การคบเพื่อน การเอาใจใส่กวดขันของสถาบันการศึกษาอย่างไม่สม่ำเสมอ ไม่ชี้แจง กฎ ระเบียบที่พึงปฏิบัติ ความไม่สะอาดเรียบร้อยของสถาบัน มีผลทำให้นักศึกษากระทำผิดวินัยได้ (สำเนาวิ ขจรศิลป์, 2525, หน้า 34)

ประเภทของวินัย

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530, หน้า 136) กล่าวว่า ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวินัยแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ความผิดที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยซึ่งมักจะเป็นความผิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพ การแต่งกาย และความผิดเกี่ยวกับความประพฤติ ซึ่งมหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษา มักจะมีข้อบังคับเกี่ยวกับวินัยไว้ให้นักศึกษาได้ประพฤติปฏิบัติตาม เมื่อมีการกระทำความผิดข้อใด จะได้รับการพิจารณาลงโทษไปตามลักษณะความผิดนั้น ๆ
2. ความผิดที่เกี่ยวกับกฎหมายบ้านเมือง หากนักศึกษากระทำความผิดกฎหมายบ้านเมือง นอกจากจะถูกกฎหมายบ้านเมืองลงโทษแล้ว ต้องได้รับการลงโทษจากมหาวิทยาลัย/สถาบันด้วย
ทองเรียน อมรัชกุล (2525, หน้า 59) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับวินัยนักศึกษา มีดังนี้
 1. เพื่อช่วยให้นักศึกษาได้มีสำนึกแห่งตน (Self-Realization) และความรับผิดชอบมากขึ้นในการที่จะปรับพฤติกรรมของตนเองให้มีความเจริญงอกงาม และพัฒนายิ่งขึ้น
 2. เพื่อช่วยให้นักศึกษาได้รู้จักเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิของผู้อื่นในมหาวิทยาลัย
 3. เพื่อช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้มีวุฒิภาวะ และเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ตามแนวทางศาสนาและประชาธิปไตยของสังคมไทย
 4. เพื่อสร้างบรรยากาศให้สมาชิกทุก ๆ คนในมหาวิทยาลัยได้พัฒนาความเป็นเอกัตบุคคล รวมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกัน

5. เพื่อฝึกฝนความอดทน และรู้จักสร้างระบบควบคุมภายในตนเองมากกว่าการควบคุมจากภายนอก

หลักการในการปฏิบัติงานวินัยนักศึกษา

1. บัณฑิตหลักการปกครองตนเอง คือ พยายามเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม อธิบายและเผยแพร่ความคิด ให้นักศึกษาพยายามสร้างลักษณะนิสัย รู้จักพิจารณาพิจารณาความถูกต้อง ความผิด และการรับผิดชอบ เพื่อสร้างวินัยในตนเอง สามารถหักห้ามใจตนเองไม่ให้กระทำผิด สถาบันจึงควรสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะให้นักศึกษาเกิดความศรัทธาต่อสถาบัน รักสถาบันจนไม่อยากจะทำผิดให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อชื่อเสียงของหมู่คณะ หรือสถาบัน เช่น จะให้นักศึกษาเป็นกรรมการ ระเบียบวินัย สถาบันอาจแต่งตั้งรุ่นพี่ปีที่ 4 เป็นกรรมการระเบียบวินัยควบคุมดูแล นอกหรือชี้แนะให้ห้อง ๆ ปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่ถูกต้อง

2. บัณฑิตหลักเมตตาธรรม โดยเข้าใจว่า นักศึกษามาจากพื้นฐานครอบครัวที่แตกต่างกัน อาจจะทำผิดไปบ้าง จะเจตนาหรือไม่ก็ตาม บุคลากรฝ่ายวินัยมิได้มีหน้าที่จับคนผิดมาลงโทษเท่านั้น แต่ควรเป็นผู้ที่ให้ความเห็นใจ และถือว่านักศึกษา เป็นผู้ด้อยประสบการณ์ การทำผิดบางครั้งอาจจะเป็นเรื่องของการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ผู้อยู่ในงานวินัยพึงพยายามให้การเรียนรู้ เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และพยายามสอนให้รู้จักระเบียบของสังคม ให้สามารถปรับพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่สังคมประสงค์

3. บัณฑิตหลักการเคารพสิทธิของผู้อื่น สอนให้คิดถึงส่วนรวม การเคารพกฎเกณฑ์ตามวิถีที่คนส่วนใหญ่ยอมรับเพื่อระเบียบอันดีงามของสังคมมหาวิทยาลัย อันควรจะเป็นแบบอย่างที่ดี หรือนำสังคมกลุ่มอื่นได้ มหาวิทยาลัยควรมีหน้าที่ให้การอบรมสั่งสอนให้นักศึกษาเข้าใจความสำคัญของวินัย ความสำคัญของความพร้อมเพรียง และความสำคัญของการเสียสละความสุข หรือสิทธิส่วนตัวเพื่อสังคมส่วนรวมได้

4. บัณฑิตหลักการยืดหยุ่น งานวินัยในสถาบันไม่เหมือนกับงานของการจับกุมผู้กระทำผิด ดังนั้นความผิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอาจจะได้รับการพิจารณาแตกต่างกันไป เช่น ความผิดด้านการทุจริตในการสอบโทษ อาจจะทำให้พักการเรียน 2 ภาคการศึกษา แต่มีเชื่อว่าทุกคนที่ทำผิดในการสอบจะ

ต้องถูกพักการเรียน 2 ภาคการศึกษาเสมอไป การพิจารณาโทษอาจจะต้องดูสิ่งแวดล้อม สอบถามจากเพื่อน จากอาจารย์ที่ปรึกษา และพยานหลักฐานต่าง ๆ บางคนอาจจะกระทำผิดโดยไม่เจตนา ดังนั้น การลงโทษควรต้องมีการยืดหยุ่นไปตามกรณีแต่ละกรณีไป

5. คำนี้ถึงความ เป็นธรรม บุคลากรฝ่ายวินัยควรพิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่ผู้กระทำผิด เช่น การพิจารณาลงโทษในกรณีความผิดเดียวกัน คนสองคนทำเหมือนกันทุกประการ คนหนึ่งถูกว่ากล่าวตักเตือน แต่อีกคนหนึ่งถูกพักการเรียน การตัดสินลงโทษเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดความชิงชังเจ็บแค้น อาจจะทำให้ก่อพฤติกรรมไม่พึงประสงค์มากขึ้น ดังนั้นผู้ที่อยู่ในงานวินัยนี้จะต้องเป็นผู้ที่แม่นในกฎระเบียบ เก็บแฟ้มทุกอย่างได้ดี สามารถอ้างอิงกรณีต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ และควรจะพยายามทำทุกอย่างให้เกิดความเป็นธรรม

6. การลงโทษควรสมเหตุสมผล การลงโทษทุกกรณีควรลงโทษอย่างสมเหตุสมผล คือพยายามที่จะแยกประเภทของการลงโทษ ทำผิดวินัยก็พยายามลงโทษทางวินัย เช่น สวมรองเท้าฟองน้ำ ก็ลงโทษโดยว่ากล่าวตักเตือน ไม่ใช่ผู้ใดสวมรองเท้าฟองน้ำเข้าห้องเรียนให้พักการเรียน 1 ภาคการศึกษา ลักษณะการลงโทษนี้ก็คือว่าไม่สมเหตุสมผล ผู้ที่ไม่มาลงทะเบียนตามเวลาที่กำหนดลงโทษให้ตัดชื่อออก ลักษณะการลงโทษเช่นนี้ก็ถือว่าไม่สมเหตุสมผลอีกเช่นกัน หรือผู้ที่ทุจริตในการสอบให้รุ่นพี่มาสอบแทน ลงโทษแค่กล่าวตักเตือนก็ไม่สมเหตุสมผล ดังนั้นควรจะมีการวางกฎเกณฑ์ หรือพิจารณาแยกประเภทของความผิด และการให้สมเหตุสมผลไว้ด้วย

7. ถือว่านักศึกษาเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของสังคม ดังนั้นฝ่ายวินัยจึงควรหาทางที่จะพัฒนาทรัพยากรนี้ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า มีประโยชน์ และเป็นที่ต้องการของสังคมมากที่สุด ฝ่ายวินัยจึงจำเป็นต้องมีนักแนะแนวพฤติกรรม เพื่อช่วยชี้แนวทางให้นักศึกษาตระหนักในความสำคัญของตนเอง ภูมิใจ และรักศักดิ์ศรีของตนเองจนไม่อาจจะทำผิดได้ ฝ่ายวินัยอาจต้องมีหน้าที่ทั้งประชาสัมพันธ์ให้ทำในสิ่งที่ถูก มีคู่มือการปฏิบัติตนของนิสิตนักศึกษา มีการปฐมนิเทศให้เข้าใจ และมีการใช้สื่อช่วยให้นักศึกษาเข้าใจการปฏิบัติตนในสังคมมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัยนั้นๆ มากขึ้น (วัลลภา เทพหัสติน ณ อยุธยา, 2530, หน้า 136)

วินัย หมายถึงการอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ ทุกสังคมย่อมมีกฎระเบียบ หรือข้อบังคับให้สมาชิกยึดถือและปฏิบัติ สังคมที่มีระเบียบวินัยที่ดี สังคมนั้นย่อมจะเจริญ

ก้าวหน้าและมั่นคง สำหรับหลักการในการปฏิบัติเกี่ยวกับวินัยนักศึกษานั้น ที่สำคัญที่สุดควรยึดหลักเมตตาธรรม หลักการยึดหยุ่นควรยึดความเป็นธรรมและการลงโทษที่สมเหตุสมผล งานวินัยในสถาบันไม่เหมือนกับงานของการจับกุมผู้กระทำผิด เพราะถือว่านักศึกษาเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของสังคม ดังนั้นฝ่ายวินัยจึงควรหาทางพัฒนาทรัพยากรนี้ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า มีประโยชน์และเป็นที่ต้องการของสังคมมากที่สุด

การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

จากการที่ผู้ศึกษาได้ไปดูงานด้านหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศ พบว่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยแห่งเดียวในประเทศไทยที่มีระบบการบริหารงานด้านหอพักนักศึกษาแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับภารกิจของอาจารย์ที่ปรึกษาหอพัก เท่าที่ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเรื่องที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แต่ไม่พบว่ามีการศึกษาเรื่องนี้ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มาก่อน อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเรื่องที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวังเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังเช่นรายงานการศึกษาของ อัญชลี เศรษฐเสถียร (2529) ที่ได้ศึกษาบทบาทที่คาดหวังของนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษาในการแนะแนวการศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนมากไม่ได้ปฏิบัติตามบทบาทสอดคล้อง และตรงกับบทบาทที่นักศึกษาคาดหวังอันก่อให้เกิดปัญหาแก่นักศึกษาด้านต่าง ๆ และยังพบข้อที่น่าสังเกตอีกหลายประการที่อาจารย์ที่ปรึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวการศึกษาทั้งระดับคณะและมหาวิทยาลัยควรจะได้คำนึงและหาแนวทางในการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาให้ลดน้อยลง

นอกจากนี้ ประหยัด สายวิเชียร (2529) ได้ศึกษาความคิดเห็นและความคาดหวังของนักศึกษาที่มีต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาปฏิบัติงานได้ต่ำกว่าที่นักศึกษาคาดหวังไว้ทุก ๆ ด้าน นอกจากการมีอคติ ลำเอียงเท่านั้น ที่นักศึกษาเห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาปฏิบัติตนได้ไม่แตกต่างกับที่นักศึกษาคาดหวังไว้

นิตยา เตวา (2538) ได้ศึกษาความคาดหวังของนักเรียน และผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูที่ปรึกษากิจกรรมอิสระในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดลำปาง พบว่า บทบาท

ที่ปฏิบัติจริงของครูที่ปรึกษา กับความคาดหวังในบทบาทครูที่ปรึกษา มีความแตกต่างกันมาก หากครูที่ปรึกษา ได้ปฏิบัติในบทบาททั้ง 4 ด้านเพิ่มมากขึ้นซึ่งจากที่เคยปฏิบัติ ก็จะทำให้เกิดความพอใจกับทุกฝ่าย การดำเนินงานก็จะมีประสิทธิภาพ

สำหรับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าภารกิจของอาจารย์ที่ปรึกษาหอพัก มีปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน เช่น นักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาหอพักขาดความสนิทสนมกลมเกลียวกัน นักศึกษาไม่เห็นความสำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษา ไม่รู้จักอาจารย์ที่ปรึกษาและขาดความศรัทธา หรือความไว้วางใจเชื่อใจอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบกับในอดีตไม่พบว่ามีการทำการศึกษาเรื่องนี้มาก่อน ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาหอพักว่าบทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวัง เกี่ยวกับภารกิจของอาจารย์ที่ปรึกษาหอพักในทัศนะของนักศึกษามีความแตกต่างกันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีจุดใดบ้างที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงบุคลากรในตำแหน่งอาจารย์ที่ปรึกษาหอพัก และภารกิจของอาจารย์ที่ปรึกษาหอพักให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป